

Muhasebe Alanında Lisansüstü Eğitim Veren Öğretim Üyelerinin Öğrenci İntihallerine İlişkin Algı ve Tutumları ¹

Perceptions and Attitudes Of The Academicians, Who Lecture Post-Graduate Accounting Courses, Against The Plagiarism Of The Students

Fatma TEMELLİ*
Recep GÜNEŞ**

ÖZ

Etik ihlallerden biri olan ve özellikle öğrenciler arasında sıklıkla rastlanılan bir durum olan intihal kavramı Türk Dil Kurumunun Genel Türkçe Sözlüğü'nde; "başkalarının yazılarından bölümler, dizeler alıp kendisininmiş gibi gösterme veya başkalarının konularını benimseyip değişik bir biçimde anlatma" olarak tanımlanmıştır. İntihale sebebiyet veren pek çok durum bulunmaktadır. İntihalin farklı türleri ve bir kişinin intihal yapabileceği farklı yollar vardır. Literatürde genellikle öğrenci intihaline yönelik araştırmalar öğrenci algılarına dayalı olarak gerçekleştirilmiştir. Öğretim üyelerinin intihal algılarını tespit etmeye yönelik çalışmalar ise sayıca daha azdır. Bu çalışmanın amacı; Türkiye'nin farklı üniversitelerinde muhasebe alanında lisansüstü eğitim veren öğretim üyelerinin öğrenci intihallerine yönelik algılarını ve tutumlarını incelemektir. Bu araştırma, muhasebe alanında lisansüstü eğitim veren öğretim üyelerinin öğrenci intihaline yönelik algılarının ve tutumlarının incelenmesi, bu intihal sorunuyla mücadelede ele alınması gereken bazı noktalara dikkat çekecek olması ve öğrenci intihali önlemeye yönelik olası çözüm önerilerini sunmayı hedeflemesi açısından önem arz etmektedir. Araştırmada veri toplama aracı olarak anket yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada ulaşılan veriler SPSS paket programı ile analiz edilmiştir ve elde edilen sonuçlar yorumlanmıştır.

ANAHTAR KELİMELER

İntihal Algısı ve Tutumu, Öğrenci İntihali, Lisansüstü Muhasebe Eğitimi, Akademisyenler

ABSTRACT

The plagiarism term, which is one of the types of ethical violations and also widespread among the students, is described in General Turkish Dictionary of Turkish Language Institution as writing some chapters or sentences from any other works without referring to them, or claiming that those ideas are belong to himself or herself. There are many situations that create plagiarism. There are different types of plagiarism, and different ways in which a person may plagiarize. Researches towards students' plagiarism in literature have always been performed based on the students' perceptions. However, the researches on the plagiarism perceptions of the academicians are rather low. This study aims to investigate the perceptions and attitudes of the academicians who give post-graduate lectures in the field of accounting in various universities in Turkey, against the students' plagiarism. This study plays a significant role emphasising on the perception and attitude of the academicians who give post-graduate lectures in the field of accounting submitting possible solutions for struggling with plagiarism, and avoiding the students from plagiarism. In this study, the questionnaire method was used as a data collection tool. The data obtained through the study were analysed by means of the SPSS pocket program, and the results were interpreted.

KEYWORDS

Plagiarism Perception and Attitude, Plagiarism of the Student, Post-Graduate Accounting Education, Academicians

Makale Geliş Tarihi / Submission Date 22.07.2022		Makale Kabul Tarihi / Date of Acceptance 08.08.2022
Atıf	Temelli, F. ve Güneş, R. (2022). Muhasebe Alanında Lisanüstü Eğitim Veren Öğretim Üyelerinin Öğrenci İntihallerine İlişkin Algı ve Tutumları. <i>Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi</i> , 25 (25. Yıl Özel Sayısı), 459-474.	

¹ Bu çalışma, 18-22 Mayıs 2022 tarihlerinde Bolu'da düzenlenen 40. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu'nda sözlü olarak sunulan özet bildirinin genişletilmiş ve geliştirilmiş halidir.

*Doç. Dr., Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, ftemelli@agri.edu.tr, ORCID: 0000-0001-7436-5289

**Prof. Dr., Artvin Çoruh Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, Finans ve Bankacılık Bölümü, recep.gunes@artvin.edu.tr, ORCID: 0000-0002-8007-8697

GİRİŞ

Teknolojideki hızlı gelişmeler bilginin oluşmasını kolaylaştırdığı gibi bu bilginin tüm dünyada yayılmasında önemli bir etken olmuştur. Artık arama motorları sayesinde istenilen bilgiye çok kısa sürede çok kolay bir şekilde ulaşmak mümkündür. Gelişen bu teknolojiler, diğer sektörleri olduğu gibi eğitim sektörünü de etkilemiştir (Uzun vd., 2007: 183). Eğitimin alt alanlarından biri olan muhasebe eğitimi de bu teknolojik gelişmelerden önemli ölçüde payını almıştır. Muhasebe eğitimi, işletmelerdeki muhasebe bilgi sisteminin kalitesini etkilediği gibi muhasebe mesleğinde ve akademik meslek hayatında da bilgi birikiminin oluşmasında ve şekillenmesinde oldukça önemlidir.

Bahsedilen bilgi birikiminin en önemli kaynağı ise konu ile ilgili yazılan makalelerde ve tezlerde ortaya konan görüşlerdir. Diğer bir ifadeyle muhasebe eğitiminde etkinliği artırmanın en önemli yollarından biri, muhasebeye yönelik araştırmaların ve yayınların artırılmasıdır (Tekşen vd., 2010: 111). Son yıllarda giderek etkisi artan teknolojiye gelişmeler, kuşak farkının olması, eğitim anlayışında değişme gibi birtakım faktörler eğitimin her alanını etkilediği gibi muhasebe eğitimini de etkilemektedir. Bu etkinin ortadan kaldırılması için ise muhasebe eğitiminde öğretim materyallerinin güncellenmesi, ders programlarının gözden geçirilmesi ve öğretim elemanlarının yeterli donanımına sahip olması gerekmektedir (Türegün ve Kaya, 2019: 340). Bunlara ilaveten, yeterli donanım ve deneyime sahip danışman öğretim üyelerinin lisansüstü öğrencileri doğru bir şekilde yönlendirmesi ve uygulamaya dönük konularda çalışmalar yapması da bir zorunluluk olarak görülmektedir (Cavlak vd., 2021: 78).

Günümüzde bilimsel çalışmaların yeri ve önemi yadsınamayacak boyuttadır. Gelişen dünya ve yeni düzenin getirdiği bir sonuç olarak insanların kendini ve toplumu geliştirme ihtiyacı giderek artmakta ve dolayısıyla akademik çalışmalar da nicelik olarak artış göstermektedir. Ancak burada önemli olan akademik çalışmaların niceliksel artışı değil niteliksel artışı olmalıdır. Çalışmalarda niteliksel açıdan bir gelişimin söz konusu olabilmesi için bazı etik kurallar olmalıdır. Bilimsel araştırma ve yayınlarda göz önünde bulundurulması ve uyulması gereken ise, bilimsel etik kurallarıdır (Topçu ve Güner, 2019: 83).

Akademik çalışma ortamında ve akademik araştırmalarda etik olmayan davranışlar yeni bir konu değildir. Ancak internetin hızla gelişmesi ile birlikte son yıllarda akademik hayatın çeşitli kademelerinde suistimal vakaları artmıştır (Chavez vd., 2020: 618). Özellikle bilgisayar ve internet teknolojisinin hızla gelişmesi, Endüstri 4.0 devrimiyle birlikte bilgiye erişimin ve paylaşımın kolaylaşması ve hız kazanması beraberinde çeşitli sorunların da ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu sorunlardan biri de etik dışı davranışlar olup bu davranışlar giderek yaygınlaşmıştır. “Yükseköğretim Kurumları (YÖK) Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi”ne göre bilimsel araştırma ve yayın etiğine aykırı başlıca davranışlar; “intihal”, “sahtecilik”, “çarpıtma”, “tekrar yayım”, “dilimleme” ve “haksız yazarlık” olarak belirtilmiştir (<https://www.yok.gov.tr>). Türkiye Bilimler Akademisi-TÜBA (2002) tarafından hazırlanmış olan “Bilimsel Araştırmada Etik ve Sorunları” isimli raporda, bilimde etik dışı davranışların başlıca nedenleri dört madde olarak belirtilmiştir. Bu nedenlerden ilki; bilimsel araştırma eğitiminin ve etik eğitiminin verilmemesi veya yetersizliğidir. İkincisi; alanda yükselme, toplumda, üniversite ve bilim çevrelerinde yer edinme ve kabul görme hırısından dolayı etik dışı davranışlara (uydurmacılık, yinelenen yayın, sahtecilik, aşırı macılık gibi) yönelmedir. Üçüncüsü; daha fazla sayıda yayın yapılmasının bilimsel ortamda saygınlığın artmasına neden olacağına ilişkin yanlış düşünceler, yanılgılardır. Dördüncüsü ise; bilimsel yayınlara maddi destek veren kurumların olmasından dolayı, bu kurumlarda çalışan veya öğrenim gören kişilerin burs, proje vb. desteğinden mahrum olmamak için kendilerini hızla fazla sayıda yayın yapmaya zorlamaları ile ortaya çıkan etik dışı davranışlarıdır (TÜBA, 2002).

İntihal, akademik camiada en sık görülen veya yaygın olan etik sorunlardan biri olarak kabul edilmektedir. TDK (2011)’e göre intihal kavramı, “Başkalarının yazılarından bölümler, dizeler alıp kendisininmiş gibi gösterme veya başkalarının konularını benimseyip değişik bir biçimde anlatma” olarak tanımlanmıştır. TÜBA (2002)’ye göre intihal kavramı aşırı macılık olarak ifade edilmiş olup, “Temelde aşırı macılık başkalarına ait olan araştırma verilerinin, olduğu gibi, kaynak bildirilmeden ve kendi araştırma verileri imiş gibi yayımlanmasıdır”. Yine TÜBA (2002)’ye göre daha geniş bir tanımlamada ise aşırma, “Bir başkasına ait olan fikrin, buluşun, araştırma sonuçlarının veya araştırma ürünlerinin bir bölümünün ya da tümünün, hatta kitapların tümünün ya da bir bölümünün kaynak gösterilmeksizin istemli olarak kopya ya da tercüme edilip yazarın kendi ürettiği imiş gibi gösterilmesi” olarak ifade edilmiştir. “YÖK Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi”ne göre ise intihal kavramı, “Başkalarının özgün fikirlerini, metotlarını, verilerini veya eserlerini bilimsel kurallara uygun biçimde atıf yapmadan kısmen veya tamamen kendi eseri gibi göstermek” şeklinde tanımlanmıştır.

Üniversite öğrencilerinden genellikle araştırma becerileri kazanmış olması beklenmekte, bundan dolayı çalışma konularıyla ilgili kaynakları nereden bulacakları, bu kaynaklardan nasıl yararlanacakları ve sunacaklarına ilişkin bilgi verilmesi, çoğu zaman mesleki bilgilerin aktarılması kaygısının gerisinde kalmaktadır. İlk ve orta eğitimde kazandırılmayan araştırma becerileri ve akademik etik ilkeler, üniversite yıllarında ödev, rapor, tez vb. hazırlama süreçlerinde bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Yapılan çalışmalar, öğrenciler arasında intihalin, bilinçli olarak yapıldığı gibi bilinçsiz olarak yapılma oranının yüksek olduğunu göstermektedir (Ünal ve Uçak, 2017: 178). Yine, bilgi toplumunun ve yeni bilgi teknolojilerinin gelişmesi, dijital kaynakları kullanarak öğrenme yollarına olanak sağlarken, fikri mülkiyet haklarının ihlal edilmesine de neden olmakta ve bunun sonucunda intihal vakaları artmaktadır (Chavez vd., 2020: 618).

Bu çalışmanın amacı, öğrenci intihali ile ilgili algıları ve tutumları, Türkiye'nin farklı üniversitelerinde muhasebe alanında lisansüstü düzeyde muhasebe eğitimi veren öğretim üyelerinin bakış açıları ile ortaya koymaktır. Literatürde öğrenci intihaliyle yönelik araştırmaların çoğu, öğrenci algılarına dayalı olarak yapılmıştır. Bu araştırma ise, Türkiye'de 55 farklı üniversitede görev yapan ve lisansüstü düzeyde muhasebe eğitimi veren 113 öğretim üyesinin yükseköğretimde öğrenci intihaliyle yönelik algı ve tutumlarının incelendiği bir çalışmadır. Bu çalışmayı literatürdeki diğer çalışmalardan ayıran en önemli husus ise öğrenci intihaliyle yönelik algı ve tutumlar belirlenirken, sadece muhasebe alanında lisansüstü eğitim veren öğretim üyelerinin görüşlerine başvurulmuş olmasıdır.

1. LİSANSÜSTÜ DÜZEYDE MUHASEBE EĞİTİMİ

Lisansüstü eğitim; üniversitede lisansüstü dereceler aldırarak, araştırma yoluyla bilgiye katkıda bulunacak, gelişen toplumun ihtiyaçlarını karşılayacak bilim adamı ve öğretim elemanı yetiştirmeyi amaçlayan bir eğitim faaliyetidir (Karakütük, 1983'den aktaran: Altınay, 2016: 162). 20.04.2016 Resmî Gazetede ilan edilen 29690 sayılı Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği Madde 4'e göre; *"Yüksek lisans programı, tezli ve tezsiz olmak üzere iki şekilde yürütülebilir. Bu programların hangi enstitü anabilim/anasanat dallarında ve nasıl yürütüleceği ile yükseköğretim kurumlarının yetkisinde olan tezli ve tezsiz yüksek lisans programları arasında geçişe izin hususları senatolar tarafından çıkarılan yönetmelikle düzenlenir"* ibaresiyle yüksek lisans eğitime ilişkin genel bir çerçeve çizilmiştir. Yönetmelik Madde 6'da *"Tezli yüksek lisans programı öğrencinin bilimsel araştırma yöntemlerini kullanarak bilgilere erişme, bilgiyi derleme, yorumlama ve değerlendirme yeteneğini kazanmasını sağlar"* ibaresi bulunmaktadır. Yönetmelik Madde 11'de *"Tezsiz yüksek lisans programı, öğrenciye mesleki konularda bilgi kazandırarak mevcut bilginin uygulamada nasıl kullanılacağını gösterir"* ibaresi bulunmaktadır. Yönetmelik Madde 15'de *"Doktora programı, öğrenciye bağımsız araştırma yapma, bilimsel problemleri, verileri geniş ve derin bir bakış açısı ile irdeleyerek yorum yapma, analiz etme ve yeni sentezlere ulaşmak için gerekli becerileri kazandırır"* ibaresi bulunmaktadır. Ayrıca, *"Doktora çalışması sonunda hazırlanacak tezin, bilime yenilik getirme, yeni bir bilimsel yöntem geliştirme, bilinen bir yöntemi yeni bir alana uygulama niteliklerinden en az birini yerine getirmesi gerekir"* ifadesi yer almaktadır.

Muhasebe eğitimi; işletme kararlarına fayda sağlayacak bilgilerin belirlenmesi, toplanması, işlenmesi, doğruluğunun denetlenmesi, raporlar halinde özetlenmesi ve raporlanan bilgilerin karar alma sürecinde nasıl kullanılacağı hususunda öğrencilerin bilgilendirilmesi ve bu bilgilerin uygulanması noktasında gelişen bilgi teknolojilerinden yararlanarak öğrencilerin yeterliliklerinin geliştirilmesidir (Gökçen, 1998: 43). Muhasebe eğitimi, muhasebe alanında bilgi kazandırılmasıyla birlikte bu bilgilerin kullanılmasına ilişkin yöntem ve kuralların öğrenilmesi ve uygulanmasıyla başarıya erişmeyi sağlayan bir eğitim sürecidir (Demirkan, 2001: 54).

Muhasebe eğitiminde istenen hedeflere varılabilmesi için, öğrencilere muhasebe bilgisinin hem teorik hem de uygulamalı olarak verilmesi ve öğrencilerin muhasebe bilgileri ile donatılması gerekmektedir. Bu çerçevede muhasebe eğitiminin esas amacı, öğrencilere finansal nitelikteki bilgileri doğru ve dürüst bir biçimde kullanmasını öğretmek ve bu bilgileri uygulamalarla desteklemektir (Tosunoğlu ve Cengiz, 2020: 195).

Dünyada olduğu gibi Türkiye'de de muhasebe eğitimi birçok üniversitede lisans, yüksek lisans ve doktora düzeyinde verilmektedir. Alınan muhasebe eğitimi hem iş dünyası açısından hem de akademik açıdan önemli bir bilgi birikimi sunmaktadır. Lisans eğitimlerini tamamlayan öğrenciler, lisansüstü eğitim programlarına başvurarak seçtikleri muhasebe alanında uzmanlaşma olanağı elde etmektedir (Çelenk vd., 2010: 159; Altınay, 2016: 176). Lisansüstü düzeyde verilen muhasebe eğitimi, öğrencilerin lisans düzeyinde elde ettikleri bilgileri bir üst seviyeye taşımalarını sağlamaktadır. Ayrıca pek çok üniversitede lisansüstü eğitim ile öğrenciler, muhasebe alan dersleri dışında, bilimsel araştırma yöntemleri ve yayın etiği gibi dersleri de alarak çeşitli bilimsel çalışmalar yapmaya hazırlanabilmektedir.

Lisansüstü eğitimler bilginin üretilmesine katkı sağlayan ve üniversitelerin araştırma yönünü destekler nitelikte olan eğitimlerdir. Lisansüstü eğitimler belli bir alanda uzman (bilim insanları, araştırmacılar) yetiştirmekle birlikte geleceğin akademisyenlerinin (öğretim üyeleri) yetiştirilmesi gibi önemli bir işleve de sahiptir (Alkan, 2014: 42). Lisansüstü eğitim, önemli bir eğitim aşaması olup tüm dünyada bu eğitim kendine has bazı sorunlara sahiptir. Bu sorunların belki de en önemlisi intihal konusudur.

2. BİLİMSEL ARAŞTIRMALARDA ETİK VE İNTİHAL

Bilimsel çalışmanın kendisi nesnel olmasına rağmen bilimle uğraşanlar için bunu söylemek her zaman doğru değildir. Sonuçta bilimle uğraşanlar bir insandır ve çeşitli iç-dış etmenlerden etkilenebilmekte, dolayısıyla öznellik ister istemez sürece karışmaktadır. Elbette bilimsel süreçte yaratıcılık, dürüstlük, sezgi gücü, merak ve bilimcinin çalışmaya ilişkin bilişsel süreçleri gibi öznel durumlar istenen ve gerekli olan durumlardır. Ancak, bilimsel çalışmanın nesnellliğini ve güvenilirliğini bozan bir öznellik söz konusu olduğunda işin rengi değişmektedir ve bu konu bilimsel etiğin alanına girmektedir (Erkuş, 2011: 203). Maalesef tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de bilimsel etiğe aykırılık oluşturan pek çok örnekle karşılaşmaktadır.

İntihal, akademik dünyada önemli bir araştırma konusudur. İntihal olgusu, başkalarının yayınlanmış ve yayınlanmamış fikirlerinin kaynak gösterilmeden kullanılmasından, araştırma desteği taleplerinden yeni yazarlık altında (yeni yazılan eserde, önceki yazar veya yazarlardan bahsedilmemesi), bazen farklı bir dilde tam metnin yayınlanmasına kadar değişkenlik göstermektedir. Herhangi bir hazırlık, araştırma, yazma veya yayınlama düzeyinde ortaya çıkabilmekte, basılı ve dijital tüm versiyonları ifade etmektedir (Elshafei ve Jahangir, 2020: 1). Diğer bir ifadeyle başkasının eserinden alıntı, basılı bir eserden, bir kitap ya da makaleden paragrafların ve hatta sayfaların fotokopi ile olduğu gibi alınması şeklinde olabildiği gibi, internette kes yapıştır yöntemi ile paragrafların ve hatta sayfaların olduğu gibi alınması şeklinde ve bir eserin bir bölümünün ya da tamamının olduğu gibi bazen de çevirisinin yapılması şeklinde olabilmektedir (Dinler, 2016: 146).

İntihal yalnızca faydalanan kaynağa atıf yapılmaması ile sınırlı olmamakla birlikte, kaynak gösterilmesi durumlarında da söz konusu olabilmektedir. Bu tür intihallerden bazıları şunlardır (Dinler, 2016: 146):

-*Dipnotun Unutulması Numarası*: Yazarın adını verip, tam künyeyi vermeyerek kaynağın orijinaline ulaşma ihtimalinin ortadan kaldırılması.

-*Yanlış Bilgilendirme*: Yanlış künye vererek kaynağın orijinaline ulaşma ihtimalinin ortadan kaldırılması.

-*Tırnak İşaretsiz Alıntı*: Bir kaynaktan birebir alıntı yapılması ve bunun atıf yapılarak belirtilmesine rağmen tırnak işareti konmasının önemsenmemesi.

-*Mükemmel Suç*: Yararlanılan kaynaklara bazı yerlerde atıf yapılmasına rağmen, çalışmanın geri kalan kısımlarındaki analizlerin kendine ait olduğu fikrini oluşturma düşüncesiyle bazı kaynaklara atıf verilmemesi.

“YÖK Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi”nde bilimsel çalışmalarda intihal dışında sahtecilik, çarpıtma, tekrar yayın, dilimleme, haksız yazarlık ve çalışmaya destek veren kişileri, kurum veya kuruluşları belirtmemek, kaynakların usulsüz kullanımı, asılsız/dayanaksız ve yersiz suçlamalarda bulunmak, akademik atama ve yükseltmelerde bilimsel araştırma veya yayınlara yönelik yanlış/yanıltıcı beyanda bulunmak gibi diğer etik dışı davranışlar da söz konusudur.

İntihal, son yıllarda yükseköğretimde ortaya çıkan çok katmanlı bir sahtekârlık olgusu olarak tanımlanmıştır. Yapılan birçok araştırma cinsiyet, sosyalleşme, performans (üretkenlik) faydası, çalışma motivasyonu, metodolojik belirsizlik, internet ve yeni teknolojiler aracılığıyla elektronik bilgilere kolay erişim gibi bir dizi faktörü intihal için itici güçler olarak ifade etmiştir. İntihalin etkileri yaygındır ve kimse bundan muaf değildir. Ne yabancılık ne de bilgisizlik, kişiyi zorunlu intihalin etik ve yasal sorunlarından muaf tutmaz. İntihal, kurumsal suistimal, yasal sonuçlar ve mali cezalarla birlikte akademik itibarı ve mesleki itibarı tehdit eden bir unsurdur (Elshafei ve Jahangir, 2020: 1).

Fishman'a (2009) göre bir kişi şu eylemleri gerçekleştirdiğinde intihal yapmış olur: (1) Kelimeleri, fikirleri veya çalışma ürünlerini kullandığında; (2) Başka bir kişiye veya belirli kaynağa atfettiğinde; (3) Eseri elde edildiği kaynağa atfetmediğinde; (4) Orijinal yazarlığa ilişkin makul bir varsayımın olduğu bir durumda ve (5) Finansal olması gerekmeyen herhangi bir kâr, kredi veya kazanç elde etme durumunda intihal yapmış olur.

Howard (1992) dört tür intihal tanımlamış olup bunlar; (1) Bir başkasının yazılı eserini kendisininmiş gibi sunmak, (2) Yama yazma (Yama yazma; bir kaynak metinden kopyalamayı ve ardından bazı kelimeleri silmeyi, dilbilgisi yapılarını değiştirmeyi veya bire bir eşanlamlılarını eklemeyi ifade etmektedir (Howard, 1995: 788)) veya başkalarının cümlelerini kendi cümleleri ile karıştırmak, (3) Kaynak göstermemek ve (4) Doğrudan alıntı yaparken alıntı kullanmamaktır.

Sastroasmoro (2007)'ye göre intihal dört kategoriye ayrılmaktadır: (1) neyin intihal edildiğine dayalı olan intihal (fikir intihali, içerik intihali, veri intihali, kelime intihali ve paragraf intihali), (2) maksada dayalı olan

intihal (kasıtlı intihal ve kasıtsız intihal), (3) bir kaynak makaledeki intihal içeren kelimelerin, cümlelerin veya paragrafların yüzdesine dayalı olan intihal (%30'dan az ise hafif intihal, %30 - %70 arasında ise orta intihal, %70'den fazla ise toplam intihal) ve (4) oluşma biçimine dayalı olan intihal (kelimesi kelimesine intihal, mozaik intihal ve kendi kendine intihal veya otomatik intihal) olarak kategorize edilmektedir.

İntihalin farklı türleri ve bir kişinin intihal yapabileceği farklı yollar bulunmaktadır. Akademik intihal, akademik çalışma veya ödevler kapsamında yapılan bu türlerden biridir. Akademik intihal, yalnızca eğitimin genel kalitesine zarar vermekle kalmayıp aynı zamanda liyakatten de ödün verdiği için akademide etik dışı bir durum olarak kabul edilmektedir. Sonuç olarak, genellikle yükseköğretim kurumlarından ve düzenleyici kurumlardan disiplin cezaları talep etmektedir. Ne yazık ki bu disiplin politikalarına, önleyici tedbirlere ve cezalandırıcı eylemlere rağmen, özellikle yükseköğretimde intihal artmaya devam etmektedir. Bunun nedenlerinden biri, öğrencilerin internette ve diğer çevrimiçi kaynaklarda ilgili materyalleri nispeten kolaylıkla aramasına olanak tanıyan modern araç ve yazılımların varlığı olabilir. Başka kelimelerle ifade etme yazılımına erişimin artması bu sorunu daha da artırmaktadır. Bu durumda eğitim kurumları bu sorunu çözmek için önemli miktarda zaman, çaba ve kaynak ayırmak zorunda kalacaklardır. Öğrencilerin intihal konusunda farkındalık ve anlayış eksikliği de bir diğer önemli nedendir (Malik vd., 2021: 1-2).

21. yüzyılın başlarından itibaren Endüstri 4.0 olarak ifade edilen dördüncü sanayi devrimiyle birlikte intihal, gelişmesi ve yayılması noktasında gerekli tüm unsurlara sahip olmuş ve akademik yaşam pratiğinin yaygınlaştığı alanlardan biri haline gelmiştir. Bilgilere erişmeyi mümkün kılan mevcut araçlardan örneğin; arama motorları daha çok yönlü hale gelmekte ve kullanıcının neyi aramak istediğini ayırt etme kapasitesi artmakta ve daha fazla erişime sahip olmasına yardımcı olmakta ve böylece intihalin yayılmasına sebep olmaktadır (Diaz vd., 2021: 176). İçeriği öğrenciler tarafından genellikle kamuya ait olarak algılanan ve dolayısıyla kabul edilmeye ihtiyaç duymayan internet, intihalin başlıca kaynaklarından biridir (Khoii ve Atefi, 2019: 3233). Freedman (1998), interneti intihalin yükselişinde kritik bir katkı olarak görürken, DeVoss ve Rosati (2002) ise sadece interneti suçlamanın “öзгünlüğü tanıma ve ödüllendirmede başarısızlık” olduğunu iddia etmektedir.

Yapılan birçok araştırma üniversite öğrencilerinin çalışmalarında intihal yaptıklarını ve bunun da önemli bir sorun olduğunu ortaya koymaktadır (Park, 2003; Perry, 2010; Ersoy ve Özden, 2011; Ünal ve Uçak, 2017; Topçu ve Güner, 2019; Chavez vd., 2020; Deniz, 2020). Literatür ayrıca, intihal için başka birçok nedenden bahsetmektedir. Bunlardan bazıları farkındalık eksikliği, dil sorunları, sıkı bir program ve yetiştirilmesi gereken son tarihler, öğreticilerin tutumları, yüksek rekabet ve beklentiler, başarısızlık korkusu, akranların etkisi ve sınav baskısı gibi faktörlerdir. Öğrenciler genellikle sınırlı bir süre içinde ödevleri ve diğer görevleri tamamlamak zorunda olduklarından, zamanla ilgili yetersizlikler bir intihal nedenidir. İntihalin bir başka nedeni de verilen görevlerin zorluğudur. Zayıf önleyici tedbirler ve disiplin işlemleri ve/veya politika uygulama eksikliği de öğrencileri intihal yapmaya teşvik edebilir (Malik vd., 2021: 2).

3. LİTERATÜR ARAŞTIRMASI

Konu ile ilgili olarak ulusal ve uluslararası literatürde yapılan çalışmalardan bazıları aşağıda özetlenmiştir:

Fish ve Hura (2013) tarafından yapılan çalışmada, büyük bir şehir üniversitesindeki öğrencilerin intihal algılarını tespit etmek için anket uygulanmış, çalışmada başka bir yazarın fikirlerini kullanmaktan, başka bir yazarın çalışmasından birebir kopyalanmış bir belgenin tamamını göndermeye kadar, tüm intihal türleri arasında nasıl değişiklikler bulunduğu araştırılmıştır. Çalışmanın sonucunda; diğer öğrencilerin her tür intihal yapma olasılığının kendilerinden çok daha fazla olduğuna inandıkları ve bazı intihal türlerinin diğerlerinden daha ciddi olduğunun farkında oldukları tespit edilmiştir.

Kayaoğlu vd. (2015) tarafından yapılan çalışmada, öğrencilerin intihal algılarının incelenmesine yönelik olarak yükseköğretim düzeyinde kültürler arası bir çalışma gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın sonucunda; zaman eksikliğinin, yoğun programların ve zayıf akademik yazma becerilerinin, intihalin en sık nedenleri olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte diğer çalışmaların aksine, artan intihal ile ilgili olarak internetin rolü minimum düzeyde bulunmuştur.

Gottardello vd. (2017) tarafından yapılan çalışmada, profesörlerin üniversite öğrencilerinin intihallerine ilişkin algıları hakkındaki mevcut bilgilerin belirlenmesi ve eleştirel olarak değerlendirilmesi amaçlanmış ve bütünlleştirici bir literatür taraması yoluyla profesörlerin öğrenci intihal algısı araştırılmıştır. Bu doğrultuda, profesörlerin intihal algılarıyla ilgili bir dizi anahtar kelime kombinasyonu kullanılarak, 2000'den 2016'ya kadar literatür araştırması yapılmıştır. Tespit edilen yirmi iki çalışma, profesörler arasında öğrencilerin intihal hakkında büyük ölçüde zıt ve eşit olmayan algılarını ortaya koymuştur. Çalışmanın sonuçları; sadece profesörlerin bir kavram olarak intihalin ne olduğuna ilişkin algılarına odaklanmanın değil, bunun onlar için ne ölçüde önemli, yaygın ve ciddi bir sorun olduğunun haritasını çıkarmanın da gerekli olduğunu göstermiştir.

Darmayanti vd. (2018) tarafından yapılan çalışmada, Kuzey Bali'deki üniversite öğrencilerinin intihal algıları, öğrencilerin intihal yapma nedenleri ve öğrencilerin intihalden kaçınma yolları araştırılmıştır. Bu amaç doğrultusunda, farklı bölüm ve fakültelerden 175 öğrenciye anket uygulanmıştır. Çalışmanın sonucunda; yeterlilik düzeyine göre öğrencilerin intihal algısı puanının yüksek olduğu ve intihal konusunu anladıkları tespit edilmiştir. Öğrencilerin intihal hakkında bilgi sahibi oldukları ve öğrencilerin intihalden ne olursa olsun kaçınmalarının beklendiği sonucuna varılmıştır.

Fatimah ve Wulandari (2018) tarafından yapılan çalışmada, Endonezya'daki yükseköğrenim öğrencileri arasındaki intihal algısı incelenmiştir. Bu çalışmada incelenen öğrenci algısı, öğrencilerin hangi eylemleri intihal olarak kategorize ettiklerine ilişkin anlayışları ile ilgilidir. Veri toplama aracı olarak anket yöntemi kullanılmıştır. Çalışmanın sonucunda; öğrencilerin temel intihal kavramı bilgisine sahip oldukları ve intihal yapmamak için diğer eserlere nasıl atıf yapılacağına ilişkin bilgiye sahip oldukları tespit edilmiştir.

Dumitrina vd. (2019) tarafından yapılan çalışmada, farklı fakültelerde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin akademik intihal ile ilgili algılarına ilişkin bir takım bulguların ortaya konulması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda, Lleida Üniversitesi'nde birinci sınıf öğrencilerine çevrimiçi bir anket uygulanmıştır. Çalışmanın sonucunda; öğrencilerin “kopyala ve yapıştır” ve “başka sözcüklerle ifade” şeklindeki intihal algılarında birbirine yakın rakamlar ortaya çıkmıştır. Ayrıca öğrencilerin büyük bir çoğunluğu, bir metni çevirmenin intihal olduğunu düşündüklerini belirtmişlerdir. Yükseköğretimde intihal sorununun üstesinden gelmenin anahtarının eğitim olduğuna da vurgu yapılmıştır.

Khoii ve Atefi (2019) tarafından yapılan çalışmada, EFL Üniversitesi profesörlerinin ve öğrencilerinin intihalin doğasına ve nedenlerine ilişkin algıları araştırılmıştır. Katılımcılar, 20 EFL üniversitesi profesörü ve TEFL yüksek lisans ve doktora seviyelerinde okuyan 40 üniversite öğrencisinden oluşmuştur. Çalışmanın sonucunda; her iki grubun da intihalin doğası ve ilgili etik konular hakkında eşit derecede farkında oldukları, öğrencilerin ise intihal için mazeretler ve cezalar konusunda oldukça farklı bakış açılarına sahip oldukları tespit edilmiştir.

Topçu ve Gürer (2019) tarafından yapılan çalışmada, devlet ve vakıf üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerin intihal algısını tespit etmeye yönelik bir anket uygulanmıştır. Çalışmanın sonucunda; öğrencilerin intihal hakkında genel bir bilgi sahibi oldukları, öğrencilerin çoğunluğunun intihal kavramını lisans eğitimi sürecinde öğrenmiş oldukları, intihal kavramı hakkında bilinçli oldukları, intihali oluşturan unsurların öğrenciler tarafından bilinmemesi, öğrencilerin ödevleri yaparken kolayca kaçmak istemeleri, intihal mevzuatı ile alakalı bilgisizlikleri, intihali suç olarak görmemeleri, yabancı dil eksikliği ve internet üzerinden bilgiye erişimin kolaylığı gibi nedenlerden dolayı intihal yapıldığı ortaya koyulmuştur.

Chavez vd. (2020) tarafından yapılan çalışmada, Peru'nun Arequipa şehrinde dört üniversitede öğrenim gören öğrencilerin akademik intihal davranışları ve algıları incelenmiştir. Bu doğrultuda, Arequipa'daki dört üniversiteden 2019 yılının ilk döneminde kayıtlı 1405 öğrenciye yapılandırılmış bir anket uygulanmıştır. Çalışmanın sonuçları, öğrencilerin ankette intihal olarak kabul edilen bazı fiilleri işlediklerini kabul ettiklerini göstermiştir.

Elshafei ve Jahangir (2020) tarafından yapılan çalışmada, Jazan Üniversitesi'ndeki öğrenciler arasında intihali etkileyen faktörler; öğrencilerin interneti intihal için kullanma eğilimleri, eğilimlerini etkileyen faktörler ve intihal nedenleri araştırılmıştır. Çalışmada, Jazan Üniversitesi'ndeki öğrenciler arasında intihal ve akademik suistimal algısı analiz edilmiş, başlıca sahtekarlık faktörleri ve öğrencilerin intihal ve suistimal yasaları hakkındaki görüşleri incelenmiştir. Çalışmanın sonucunda; öğrencilerin çeşitli intihal durumlarına verdikleri yanıtlara göre, intihalin birçok biçimi hakkında yanlış anlamalar ve kavram yanlışlarına sahip oldukları tespit edilmiştir.

Deniz (2020) tarafından yapılan çalışmada, eğitim fakültesi öğretim üyelerinin öğrenci intihali hakkındaki görüşlerini tespit etmek için Türkiye'de üç farklı eğitim fakültesinde görev yapan 18 öğretim üyesinin görüşlerini incelemeye yönelik bir araştırma yapılmıştır. Araştırmanın verileri, yarı yapılandırılmış mülakat formuyla elde edilmiş ve betimsel analiz, içerik analizi ve sürekli karşılaştırma yöntemleri ile çözümlenmiştir. Çalışmanın sonucunda; öğrenci intihali sorunuyla mücadele etmede üzerinde durulması gereken bazı hususlara dikkat çekilerek birkaç uygulama önerisi sunulmuştur. Ayrıca çalışma, öğrenci intihaline karşı öğretim üyelerinin tutum ve uygulamalarının öğrencilerin etik dışı davranışlarını etkileyebileceğini göstermektedir.

Nabee vd. (2020) tarafından yapılan çalışmada, ulaştırma ve lojistik yönetimi alanındaki üniversite öğrencilerinin akademik intihal ile ilgili algılarının tespit edilmesi ve üniversite öğrencilerinin intihal uygulamalarının yordayıcılarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Öğrencilerden intihal anlayışları, intihal uygulamaları, üniversite intihal politikası anlayışı, bölüm intihal politikası anlayışı, üniversite ve bölüm eğitim çalışmaları ve bunların yeterliliği hakkında bilgi toplamak için kendi kendine tasarlanmış, yapılandırılmış bir

anket geliştirilmiştir. Çalışmanın sonucunda; yüksek düzeyde intihal anlayışı, üniversite ve bölüm intihal politikalarına ilişkin farkındalık ortaya koyulmuştur.

Diaz vd. (2021) tarafından yapılan çalışmada, Ekvador'daki lise öğrencileri arasında internet kaynaklarının kullanımı ile intihal düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemek için bir anket uygulanmış ve öğrenciler internet araçlarının kullanımına göre k-ortalamar yöntemi kullanılarak sınıflandırılmıştır. Sınıflandırmalar ve intihal düzeyleri arasında lojistik regresyon yoluyla neden-sonuç ilişkileri kurulmuştur. Çalışmanın sonucunda; öğrencilerin internet becerilerinin ve internete olan güveninin intihal düzeylerini doğrudan etkilediği tespit edilmiştir.

Malik vd. (2021) tarafından yapılan çalışmada, akademik intihalin belirleyicilerinin araştırılması ve bu konuyu ele almanın yollarının bulunması için Pakistan'daki bir çevrimiçi (internete bağlı şekilde) üniversite üzerinde nitel bir araştırma yapılmıştır. Öğrencilere, intihalin farkındalığı ve anlaşılması, belirleyicileri ve bununla başa çıkma yolları hakkındaki görüşlerini yansıtmaları için açık uçlu bir anket uygulanmıştır. Çalışmanın sonucunda; 267 çevrimiçi üniversite öğrencisinin çoğunun intihal konusunda zayıf bir farkındalığa ve anlayışa sahip olduğu tespit edilmiştir.

Nagi ve John (2021) tarafından yapılan çalışmada, Tayland Üniversitesi öğrencilerinin intihale karşı tutumları üzerine bir araştırma yapılmıştır. Yapılan bu araştırma, tutum, özne normlar ve algılanan davranışsal kontrollerin, birlikte bireyin niyetlerini ve davranışlarını şekillendirdiğini belirten Planlı Davranış Teorisi'ne (TPB) dayanmaktadır. Çalışmanın sonucunda; Taylandlı öğrencilerin intihal konusunda uygun bilgi ve uygulamalardan yoksun olduğu tespit edilmiştir. Aynı zamanda, intihalin önüne geçmek ve Taylandlı öğrencilerin İngilizce yeterliliklerini geliştirmek için öneriler sunulmuştur.

Muluk vd. (2021) tarafından yapılan çalışmada, Endonezya'da İngiliz Dili Eğitimi bölümü öğrencilerinin intihal algıları, öğrencilerin lisans tezlerini tamamlamalarında intihali tetikleyen faktörler ve intihalden kaçınma stratejileri incelenmiştir. Çalışmada nitel bir yöntem yaklaşımı kullanılmış olup, rastgele seçilen 10 mezun bu çalışmaya katılmayı kabul etmiştir. Çalışma bulguları, öğrencilerin intihalden kaçınmak için uyguladıkları üç strateji olduğunu ortaya koymuş olup bunlar; başkalarının fikirlerini başka sözcüklerle ifade etmek ve alıntı yapmak, intihalin anlamını anlamak ve derslerin özel yöntemini ve çevrimiçi intihal tespit yazılımını kullanmak şeklinde belirlenmiştir. Ayrıca, çalışmada öğrencileri intihal yapmaya iten faktörlerin, ödevde zaman kısıtlaması ve zayıf zaman yönetimi, çevrimiçi kaynakların kullanım kolaylığı, intihal konusunda anlayış eksikliği ve intihal eylemlerinin zayıf anlaşılması ile ilişkili olduğu tespit edilmiştir.

Tran vd. (2022) tarafından yapılan çalışmada, lisansüstü öğrencilerin intihal algılarını tespit etmek için Yeni Zelanda'daki Vietnamlı ve yerel öğrencilerle ilgili bir vaka çalışması gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın sonucunda; iki grup öğrenci arasında algı farklılıkları tespit edilmiştir. Algı farklılıkları, yalnızca öğrencilerin ilk olarak eğitim gördükleri kültürden değil, bir dizi etkiden ve önceki deneyimlerden kaynaklanmıştır. Öğrencilerin yaşı, cinsiyeti, akademik düzeyleri, disiplinleri ve öğretim deneyimleriyle ilgili farklılıklar tespit edilmiştir.

4. ARAŞTIRMA

4.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, öğrenci intihali ile ilgili algı ve tutumlarının, Türkiye'nin farklı üniversitelerinde muhasebe alanında lisansüstü düzeyde muhasebe eğitimi veren öğretim üyelerinin bakış açıları ile ortaya konulmasıdır.

4.2. Araştırmanın Önemi

Bu araştırma, lisansüstü düzeyde ders veren ve danışmanlıkları olan öğretim üyelerinin intihalin önlenmesi konusunda bir değişim-dönüşüm yaratabilecek olmaları dolayısıyla önem arz etmektedir. Ayrıca, öğrenci intihallerine yönelik ulusal ve uluslararası literatürde öğretim üyelerinin bakış açısını tespit etmeye yönelik çalışmalar çok azdır. Bu nedenle bu araştırma, farklı bir bağlamda Türkiye'deki yükseköğretim kurumlarında görev yapan ve lisansüstü eğitim veren öğretim üyelerinin öğrenci intihallerine yönelik algı ve tutumlarını tespit etmeye yönelik olması açısından literatürdeki boşluğun doldurulmasında katkı sağlayacak niteliktedir. Ayrıca literatürde, öğrenci intihallerine yönelik algı ve tutumların tespitinde muhasebe alanında lisansüstü eğitim veren öğretim üyelerinin bakış açısına yönelik çalışmalara rastlanılmamıştır.

4.3. Araştırmanın Sınırları

Bu araştırma, Türkiye'nin farklı bölgelerindeki üniversitelerde sadece muhasebe alanında lisansüstü eğitim veren öğretim üyelerinin, öğrenci intihallerine yönelik algı ve tutumlarını tespit etmeye yönelik görüşleri ile sınırlıdır. Ayrıca bu araştırma, zaman ve maliyet faktörlerinden dolayı Türkiye'nin farklı bölgelerindeki

toplam 55 üniversitenin öğretim üyeleri (muhasabe alanında lisansüstü eğitim veren öğretim üyeleri) ile sınırlıdır. Dolayısıyla bu çalışma, ölçek geliştirme bir pilot uygulaması, yani, sadece muhasabe alanında lisansüstü eğitim veren öğretim üyelerinin görüşlerine başvurulmuş olması sonucunda hazırlanmış bir çalışmadır.

4.4. Araştırma Yöntemi ve Veri Toplama Aracı

Öğretim üyelerinin öğrenci intihallerine ilişkin algı ve tutum ölçeğine yönelik ifadelerin tamamına yakın bir kısmı Deniz (2020)'nin "Eğitim Fakültesi Öğretim Üyelerinin Öğrenci İntihallerine İlişkin Görüşleri" isimli makale çalışmasından faydalanılarak ve yazardan gerekli izinler ve görüşler alınarak oluşturulmuştur. Ölçekte yer alan ifadelerden sadece 3 (üç) tanesi çalışmanın yazarları tarafından eklenmiştir. Veri toplama aracı olarak anket yöntemi kullanılmış ve kolayda örnekleme yöntemine göre örneklem oluşturulmuştur.

Oluşturulan toplam 23 maddelik ölçek, iç tutarlılığı olumsuz etkileyen 5 madde çıkarılarak 18 maddeye indirgenmiştir. Öğrenci intihallerine ilişkin algı ve tutum ölçeğindeki 18 maddenin güvenilirliğini hesaplamak için iç tutarlılık katsayısı olan "Cronbach Alpha" hesaplanmıştır. Ölçeğin genel güvenilirliği $\alpha=0.817$ olarak yüksek derecede güvenilir bulunmuştur (Kalaycı (Ed.), 2010: 405; Gürış ve Astar, 2015: 283). Ölçeğin yapı geçerliliğinin ortaya koymak için açıklayıcı (açımlayıcı) faktör analizi yapılmıştır. Yapılan Barlett testi sonucunda ($p=0.000<0.05$) faktör analizine alınan değişkenler arasında ilişkinin olduğu bulunmuştur. Yapılan test sonucunda ($KMO=0.770>0.60$) örnek büyüklüğünün faktör analizi yapılması için yeterli olduğu tespit edilmiştir. Faktör analizi uygulanırken varimax yöntemi seçilmiş ve faktörler arasındaki ilişkinin yapısının aynı kalması sağlanmıştır. Faktör analizi sonucunda değişkenler, toplam açıklanan varyansı %71.174 olan 5 faktör altında toplanmıştır. Güvenirliğine ilişkin bulunan α ve açıklanan varyans değerine göre, öğrenci intihallerine ilişkin algı ve tutum ölçeğinin geçerli ve güvenilir bir araç olduğu belirlenmiştir. Bu ölçeğe ait oluşan faktör yapısı Tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1. Faktör Yapısı

Boyutlar	Faktör Yüğü
İntihali Önlemeye Yönelik Görülen Gereklikler (Özdeğer=5,584; Açıklanan Varyans=16,849; Alpha=0,814)	
Üniversitelerde öğrencilerin etik dışı davranışlarını düzeltmeye yönelik uygulamalar gerçekleştirilmelidir	0,816
Danışman öğretim üyeleri tarafından intihal taramaları yapılarak öğrencilere bu konuda geri dönüt sağlanmalıdır	0,765
İntihallerin önüne geçmek için üniversitelerde bilimsel yayın etiğı ve intihal konusunda ilave dersler ve eğitimler verilmelidir	0,721
Üniversitelerde intihali önleyici ve cezalandırıcı denetim mekanizmaları uygulamaya konulmalıdır	0,704
İntihal programlarının farklı dillerdeki tüm kaynakları tarayarak yapılan intihalleri daha kapsamlı bir şekilde tespit etmesi sağlanmalıdır	0,682
Yetersiz Denetimden Kaynaklanan Öğrenci Yönelimi (Özdeğer=2,669; Açıklanan Varyans=16,189; Alpha=0,876)	
İntihale yönelik yeterli kontrolün olmaması öğrencinin intihal yapmasına cesaret verir	0,886
İntihale yönelik yeterli yaptırımın olmaması öğrencinin intihal yapmasına cesaret verir	0,879
Öğrencinin tespit edilemeyeceğine ilişkin algısı intihal yapmasına neden olur	0,777
Öğrencinin kolayca yönelmesi intihal yapmasına neden olur	0,541
İntihale Yönelik Norm Algısı (Özdeğer=1,958; Açıklanan Varyans=15,210; Alpha=0,873)	
İntihal yapmak akademik hırsızlıktır	0,887
İntihal yapmak emeğe saygı duymamaktır	0,858
İntihal yapmak etik dışı bir davranıştır	0,842
Öğretim Üyesinin İş Yüğü Kaynaklı İhmali (Özdeğer=1,379; Açıklanan Varyans=12,230; Alpha=0,751)	
Öğretim üyesinin haftalık ders saatinin fazlalığı intihalin önlenmesinde bir engeldir	0,925
Öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısının fazlalığı intihalin önlenmesinde bir engeldir	0,920
Akademik yükselmelerde (Dr. Öğr. Üyesi, Doç. Dr. gibi) bir yılda belirli bir sayıdan fazla akademik çalışma yapılması intihal konusunda dikkatsizliğe neden olur	0,476
İntihale Yönelme Nedenleri (Özdeğer=1,221; Açıklanan Varyans=10,696; Alpha=0,653)	
İnternetin hızla yaygınlaşması, bilgiye ve bilgi kaynaklarına erişimin artması öğrencinin intihal yapmasına neden olur	0,778

Öğrencinin başarısız olma kaygısı intihal yapmasına neden olur	0,760
Kısa sürede bitirilmesi gereken ödevler/çalışmalar öğrencinin intihal yapmasına neden olur	0,649
Toplam Varyans=%71.174; Genel Güvenirlilik (Alpha)=0.817	

Alt faktör puanları, bir alt faktör içinde yer alan tüm öğelerin puanları eklenerek ve o alt ölçek içinde her cevaplayan tarafından cevaplanan öge sayısına oranlanarak 1 (Bir) ile 5 (Beş) puan arasında hesaplanmaktadır.

4.5. Verilerin İstatistiksel Analizi

Öğretim üyelerine anketler uygulandıktan sonra elde edilen veriler SPSS 22 paket programı ile analiz edilmiştir. Bu kapsamda tanımlayıcı istatistik analizler, güvenilirlik analizi, normallik testleri yapılmıştır. Araştırma değişkenlerinin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek üzere Kurtosis (Basıklık) ve Skewness (Çarpıklık) değerleri incelenmiştir (Tablo 3). İlgili literatürde, değişkenlerin basıklık ve çarpıklık katsayılarının +1.5 ile -1.5 (Tabachnick ve Fidell, 2013), +2.0 ile -2.0 (George, ve Mallery, 2010) arasında olması durumunda verilerin dağılımı normal dağılım olarak kabul edilmektedir. Bu çalışmada da verilerin normal dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. Verilerin analizinde parametrik testler kullanılmıştır. Öğretim üyelerinin tanımlayıcı özelliklerine göre ölçek düzeylerindeki farklılaşmaların incelenmesinde t-testi ve tek yönlü varyans analizinden (Anova testi) faydalanılmıştır.

4.6. Araştırmanın Bulguları ve Yorumlar

Muhasebe alanında lisansüstü düzeyde muhasebe eğitimi veren öğretim üyelerinin tanımlayıcı özelliklerine yönelik bulgular Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Katılımcıların Tanımlayıcı Özelliklere Göre Dağılımı

Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Cinsiyet		
Kadın	46	40,7
Erkek	67	59,3
Yaş		
40 yaş ve altı	33	29,2
41-50 yaş arası	43	38,1
50 yaş ve üzeri	37	32,7
Medeni Durum		
Evli	88	77,9
Bekar	25	22,1
Akademik Unvan		
Dr. Öğr. Üyesi	37	32,7
Doç. Dr.	34	30,1
Prof. Dr.	42	37,2
Görev Yapılan Üniversite Türü		
Devlet Üniversitesi	108	95,6
Vakıf Üniversitesi	5	4,4
Hangi Düzeyde Lisansüstü Ders Verildiği		
Yüksek Lisans	51	45,1
Yüksek Lisans ve Doktora	62	54,9
Danışmanlık Yapılan Öğrenci Sayısı		
1-5 arası	59	52,2
6-10 arası	36	31,9
11 ve Üzeri	18	15,9
Lisansüstü Mezun Edilen Öğrenci Sayısı		
0-5 Öğrenci	52	46,0
6-10 Öğrenci	22	19,5
11-15 Öğrenci	11	9,7
15 Öğrenci ve Üzeri	28	24,8

Haftalık Ortalama Ders Yüklü		
10 Saat ve Altı	20	17,7
11-20 Saat	57	50,4
20 Saat Üzeri	36	31,9
İntihal Programı Kullanma Deneyimi		
Hem Tezlerinde Hem de Ödevlerinde Kullanmam	32	28,3
Genelde Tezler İçin Kullanırım, Ödevlerde Sıklıkla Kullanmam	40	35,4
Hem Tezlerinde Hem de Ödevlerinde Kullanırım	41	36,3

Tablo 2’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğretim üyelerinin 46’sı (%40,7) kadın, 67’si (%59,3) erkektir. Katılımcıların 33’ü (%29,2) 40 yaş ve altı, 43’ü (%38,1) 41-50 yaş arası, 37’si (%32,7) 50 yaş ve üzeri yaş grubundadır. Katılımcıların 88’i (%77,9) evli, 25’i (%22,1) bekardır. Katılımcıların 37’si (%32,7) Dr. Öğr. Üyesi, 34’ü (%30,1) Doç. Dr., 42’si (%37,2) Prof. Dr. unvanına sahiptir. Katılımcıların 108’i (%95,6) devlet üniversitesinde, 5’i (%4,4) vakıf üniversitesinde görev yapmaktadır. Katılımcıların 51’i (%45,1) yüksek lisans düzeyinde, 62’si (%54,9) yüksek lisans ve doktora düzeyinde ders vermektedir. Katılımcıların 59’u (%52,2) 1-5 arası öğrenciye, 36’sı (%31,9) 6-10 arası öğrenciye, 18’i (%15,9) 11 ve üzeri sayıda öğrenciye danışmanlık yapmaktadır. Katılımcıların 52’si (%46,0) 0-5 öğrenci arasında lisansüstü öğrenci, 22’si (%19,5) 6-10 arası lisansüstü öğrenci, 11’i (%9,7) 11-15 arası lisansüstü öğrenci, 28’i (%24,8) 15 ve üzerinde lisansüstü öğrenci mezun etmiştir. Katılımcıların 20’sinin (%17,7) haftalık ortalama ders yükü 10 saat ve altı, 57’sinin haftalık ortalama ders yükü (%50,4) 11-20 saat, 36’sının haftalık ortalama ders yükü (%31,9) 20 saatin üzerindedir. Katılımcıların 32’si (%28,3) hem tezlerinde hem de ödevlerinde intihal programı kullanmadıklarını, 40’ı (%35,4) genelde tezler için kullandıklarını ancak ödevlerde sıklıkla kullandıklarını, 41’i (%36,3) hem tezlerinde hem de ödevlerinde intihal programı kullandıklarını belirtmişlerdir.

Öğretim üyelerinin öğrenci intihallerine ilişkin algı ve tutum puan ortalamaları Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3. Katılımcıların Öğrenci İntihallerine İlişkin Algı ve Tutum Puan Ortalamaları

	N	Ort	Ss	Min.	Maks.	Kurtosis	Skewness
İntihali Önlemeye Yönelik Görülen Gereklilikler	113	4,301	0,500	3,200	5,000	-0,975	-0,002
Yetersiz Denetimden Kaynaklanan Öğrenci Yönelimi	113	4,272	0,622	1,000	5,000	0,845	-1,321
İntihale Yönelik Norm Algısı	113	4,681	0,562	1,330	5,000	0,754	-0,963
Öğretim Üyesinin İş Yüklü Kaynaklı İhmali	113	3,162	0,997	1,000	5,000	-0,596	-0,312
İntihale Yönelme Nedenleri	113	3,596	0,817	1,000	5,000	0,733	-0,498

Ölçek boyutları 1 ile 5 puan aralığında ölçülmektedir. Bu bağlamda dağılım aralığını hesaplamak için “Dağılım aralığı=En büyük değer- En küçük değer/ Derece” formülünden yararlanılmıştır. Bahsedilen dağılım aralığı “4 puanlık” genişlikte bulunmakta ve bu genişlik ise 5 eşit genişliğe bölünmektedir. Araştırmada elde edilen veriler aşağıda belirlenen sınır değerler kapsamında yorumlanmıştır (Sümbüloğlu, 1993: 9):

“Çok düşük=1.00- 1.79”

“Düşük=1.80- 2.59”

“Orta=2.60- 3.39”

“Yüksek=3.40-4.19”

“Çok yüksek=4.20-5.00”

Tablo 3’de görüldüğü gibi öğretim üyelerinin “İntihali Önlemeye Yönelik Görülen Gereklilikler” ortalaması çok yüksek 4,301±0,500 (Min=3.2; Maks=5), “Yetersiz Denetimden Kaynaklanan Öğrenci Yönelimi” ortalaması çok yüksek 4,272±0,622 (Min=1; Maks=5), “İntihale Yönelik Norm Algısı” ortalaması çok yüksek 4,681±0,562 (Min=1.33; Maks=5), “Öğretim Üyesinin İş Yüklü Kaynaklı İhmali” ortalaması orta 3,162±0,997 (Min=1; Maks=5), “İntihale Yönelme Nedenleri” ortalaması yüksek 3,596±0,817 (Min=1; Maks=5) olarak tespit edilmiştir.

Öğretim üyelerinin öğrenci intihallerine ilişkin algı ve tutum puanlarının tanımlayıcı özelliklerine göre farklılaşma durumu Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4. Öğrenci İntihallerine İlişkin Algı ve Tutum Puanlarının Tanımlayıcı Özelliklere Göre Farklaşma Durumu

Demografik Özellikler	n	İntihali Önemeye Yönelik Görülen Gereklilikler	Yetersiz Denetimden Kaynaklanan Öğrenci Yönelimi	İntihale Yönelik Norm Algısı	Öğretim Üyesinin İş Yükü Kaynaklı İhmali	İntihale Yönelme Nedenleri
Cinsiyet		Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS
Kadın	46	4,204±0,489	4,310±0,448	4,609±0,468	3,145±0,860	3,544±0,818
Erkek	67	4,367±0,500	4,246±0,720	4,731±0,617	3,174±1,088	3,632±0,821
t=		-1,715	0,532	-1,141	-0,152	-0,563
p=		0,089	0,596	0,257	0,874	0,575
Yaş		Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS
40 yaş ve altı	33	4,352±0,532	4,174±0,804	4,636±0,733	2,869±1,102	3,586±0,890
41-50 yaş arası	43	4,307±0,500	4,343±0,605	4,628±0,500	3,357±0,898	3,760±0,680
50 yaş üzeri	37	4,249±0,479	4,277±0,432	4,784±0,446	3,198±0,973	3,414±0,876
F=		0,370	0,685	0,912	2,325	1,805
p=		0,692	0,506	0,405	0,103	0,169
Medeni Durum		Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS
Evli	88	4,352±0,496	4,293±0,673	4,689±0,585	3,163±0,992	3,621±0,855
Bekar	25	4,120±0,480	4,200±0,395	4,653±0,486	3,160±1,037	3,507±0,674
t=		2,080	0,655	0,282	0,013	0,617
p=		0,040	0,514	0,779	0,990	0,539
Akademik Unvan		Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS
Dr Öğr Üyesi	37	4,249±0,500	4,230±0,735	4,622±0,699	3,036±1,097	3,604±0,757
Doç Dr	34	4,318±0,568	4,324±0,659	4,618±0,563	3,284±0,925	3,814±0,678
Prof Dr	42	4,333±0,448	4,268±0,479	4,786±0,402	3,175±0,972	3,413±0,936
F=		0,306	0,200	1,153	0,550	2,319
p=		0,737	0,819	0,319	0,579	0,103
Hangi Düzeyde Lisansüstü Ders Verildiği		Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS
Yüksek Lisans	51	4,298±0,543	4,230±0,748	4,621±0,667	2,948±1,057	3,543±0,803
Yüksek Lisans ve Doktora	62	4,303±0,466	4,307±0,499	4,731±0,459	3,339±0,916	3,640±0,833
t=		-0,055	-0,645	-1,038	-2,106	-0,628
p=		0,957	0,520	0,302	0,037	0,531
Danışmanlık Yapılan Öğrenci Sayısı		Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS
1-5 Arası	59	4,248±0,500	4,292±0,690	4,644±0,640	3,107±1,007	3,509±0,712
6-10 Arası	36	4,344±0,516	4,257±0,526	4,778±0,414	3,157±1,028	3,676±0,791
11 ve Üzeri	18	4,389±0,473	4,236±0,591	4,611±0,551	3,352±0,932	3,722±1,150
F=		0,749	0,071	0,796	0,411	0,722
p=		0,475	0,932	0,454	0,664	0,488
Lisansüstü Mezun Edilen Öğrenci Sayısı		Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS
0-5 öğrenci	52	4,308±0,513	4,202±0,716	4,577±0,674	2,974±1,001	3,647±0,700
6-10 öğrenci	22	4,255±0,513	4,421±0,373	4,818±0,367	3,242±0,778	3,697±0,674
11-15 öğrenci	11	4,382±0,502	4,341±0,551	4,727±0,467	3,606±0,929	3,727±0,841
15 Öğrenci ve üzeri	28	4,293±0,488	4,259±0,622	4,750±0,477	3,274±1,130	3,369±1,075
F=		0,161	0,681	1,202	1,527	0,995
p=		0,922	0,565	0,313	0,212	0,398

Haftalık Ortalama Ders Yüklü		Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS
10 saat ve altı	20	4,410±0,560	4,300±0,930	4,567±0,852	3,300±1,401	3,633±0,936
11-20 saat	57	4,284±0,511	4,228±0,539	4,673±0,486	3,006±0,793	3,573±0,809
20 saat üzeri	36	4,267±0,451	4,326±0,544	4,759±0,476	3,333±1,014	3,611±0,783
F=		0,588	0,296	0,765	1,433	0,049
p=		0,557	0,744	0,468	0,243	0,953
İntihal Programı Kullanma		Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS
Hem Tezlerinde Hem de Ödevlerinde Kullanmam	32	4,238±0,491	4,070±0,843	4,594±0,770	3,292±0,946	3,719±0,587
Genelde Tezler İçin Kullanırım, Ödevlerde Sıklıkla Kullanmam	40	4,290±0,506	4,306±0,440	4,800±0,432	3,267±0,925	3,492±0,732
Hem Tezlerinde Hem de Ödevlerinde Kullanırım	41	4,361±0,506	4,396±0,542	4,634±0,470	2,959±1,091	3,602±1,028
F=		0,558	2,638	1,434	1,346	0,684
p=		0,574	0,076	0,243	0,265	0,507

F: Anova Testi; t: Bağımsız Gruplar T-Testi; PostHoc: Tukey, LSD

Tablo 4'de görüldüğü gibi öğretim üyelerinin öğrenci intihallerine ilişkin algı ve tutum puanlarının tanımlayıcı özelliklere göre farklılaşma durumu aşağıda belirtilmiştir:

-Öğretim üyelerinin, intihali önlemeye yönelik görülen gereklilikler, yetersiz denetimden kaynaklanan öğrenci yönelimi, intihale yönelik norm algısı, öğretim üyesinin iş yükü kaynaklı ihmali, intihale yönelme nedenleri puanları cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0.05$).

-Öğretim üyelerinin, intihali önlemeye yönelik görülen gereklilikler, yetersiz denetimden kaynaklanan öğrenci yönelimi, intihale yönelik norm algısı, öğretim üyesinin iş yükü kaynaklı ihmali, intihale yönelme nedenleri puanları yaşa göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0.05$).

-Öğretim üyelerinin, intihali önlemeye yönelik görülen gereklilikler puanı medeni duruma göre anlamlı farklılık göstermektedir. Bu farkın nedeni, öğretim üyelerinden evli olanların intihali önlemeye yönelik görülen gereklilikler puanının ($x=4,352$), bekar olan öğretim üyelerinin intihali önlemeye yönelik görülen gereklilikler puanından ($x=4,120$) yüksek olmasıdır ($t=2,080$; $p=0.04<0.05$). Ancak öğretim üyelerinin, yetersiz denetimden kaynaklanan öğrenci yönelimi, intihale yönelik norm algısı, öğretim üyesinin iş yükü kaynaklı ihmali, intihale yönelme nedenleri puanları medeni duruma göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0.05$).

-Öğretim üyelerinin, intihali önlemeye yönelik görülen gereklilikler, yetersiz denetimden kaynaklanan öğrenci yönelimi, intihale yönelik norm algısı, öğretim üyesinin iş yükü kaynaklı ihmali, intihale yönelme nedenleri puanları akademik unvana göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0.05$).

-Öğretim üyelerinin, iş yükü kaynaklı ihmali, hangi düzeyde lisansüstü ders verildiğine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Bu farkın nedeni, sadece yüksek lisans dersi veren öğretim üyesinin iş yükü kaynaklı ihmali puanlarının ($x=2,948$), yüksek lisans ve doktora dersi veren öğretim üyesinin iş yükü kaynaklı ihmali puanlarından ($x=3,339$) düşük olmasıdır ($t=-2,106$; $p=0.037<0.05$). Ancak öğretim üyelerinin, intihali önlemeye yönelik görülen gereklilikler, yetersiz denetimden kaynaklanan öğrenci yönelimi, intihale yönelik norm algısı, intihale yönelme nedenleri puanları hangi düzeyde lisansüstü ders verildiğine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0.05$).

-Öğretim üyelerinin, intihali önlemeye yönelik görülen gereklilikler, yetersiz denetimden kaynaklanan öğrenci yönelimi, intihale yönelik norm algısı, öğretim üyesinin iş yükü kaynaklı ihmali, intihale yönelme nedenleri puanları danışmanlık yapılan öğrenci sayısına göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0.05$).

-Öğretim üyelerinin, intihali önlemeye yönelik görülen gereklilikler, yetersiz denetimden kaynaklanan öğrenci yönelimi, intihale yönelik norm algısı, öğretim üyesinin iş yükü kaynaklı ihmali, intihale yönelme nedenleri puanları lisansüstü mezun edilen öğrenci sayısına göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0.05$).

-Öğretim üyelerinin, intihali önlemeye yönelik görülen gereklilikler, yetersiz denetimden kaynaklanan öğrenci yönelimi, intihale yönelik norm algısı, öğretim üyesinin iş yükü kaynaklı ihmali, intihale yönelme nedenleri puanları haftalık ortalama ders yüküne göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0.05$).

-Öğretim üyelerinin, intihali önlemeye yönelik görülen gereklilikler, yetersiz denetimden kaynaklanan öğrenci yönelimi, intihale yönelik norm algısı, öğretim üyesinin iş yükü kaynaklı ihmali, intihale yönelme nedenleri puanları intihal programı kullanma deneyimine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0.05$).

SONUÇ

Öğrencilere eğitim süreçlerinde araştırma becerilerinin ve etik eğitimin kazandırılması oldukça önemli ve gereklidir. Eğitim sürecinde kazandırılan bu becerilere ileride meslek hayatında da ihtiyaç duyulmaktadır. Üniversitelerde özellikle lisansüstü düzeyde eğitim, araştırmaların en fazla yapıldığı ve öğrencileri akademik açıdan meslek hayatlarına hazırlayan bir eğitim sürecidir. Bu nedenle genel olarak tüm üniversite öğrencilerinde olduğu gibi özellikle lisansüstü düzeyde eğitim verilen öğrencilerden de beklenen, akademik dürüstlük ilkeleri doğrultusunda hareket etmeleridir. Elbette bu süreçte üniversitelere ve bu üniversitelerde eğitim veren öğretim elemanlarına/öğretim üyelerine önemli görevler ve sorumluluklar düşmektedir.

Lisansüstü düzeyde muhasebe eğitimi veren öğretim üyelerinin öğrenci intihallerine ilişkin algı ve tutumlarını belirlemeye yönelik olan bu çalışmada, ölçeği geliştirmek için 23 maddeye faktör analizi uygulanarak ölçeğin boyutlandırılması yapılmıştır. Faktör analizi sonucunda; ölçekte iç tutarlılığı olumsuz etkileyen 5 madde ölçekten çıkarılmış ve geriye kalan 18 maddenin güvenilirliğini hesaplamak için iç tutarlılık katsayısı olan “Cronbach Alpha” hesaplanmıştır. Ölçeğin genel güvenilirliği Cronbach Alpha=0.817 olarak çok yüksek bulunmuştur. Geçerlilik ve güvenilirlik analizi sonucunda ölçek kullanılması uygun görülmüş olup, faktör analizi sonucunda elde edilen verilerin boyutu, muhasebe alanında lisansüstü düzeyde muhasebe eğitimi veren öğretim üyelerinin öğrenci intihallerine ilişkin algı ve tutumlarında etkili olan 5 faktör olarak belirlenmiştir. Bu faktörler; “İntihali Önlemeye Yönelik Görülen Yeterlilikler”, “Yetersiz Denetimden Kaynaklanan Öğrenci Yönelimi”, “İntihale Yönelik Norm Algısı”, “Öğretim Üyesinin İş Yükü Kaynaklı İhmali” ve “İntihale Yönelme Nedenleri” olarak isimlendirilmiştir. Güvenirliğine ilişkin bulunan alpha ve açıklanan varyans değerine göre, öğrenci intihallerine ilişkin algı ve tutum ölçeğinin geçerli ve güvenilir bir araç olduğu belirlenmiştir.

Katılımcıların demografik ve diğer tanımlayıcı özelliklerine bakıldığında; araştırmaya katılan öğretim üyelerinin çoğunluğu erkek; 41-50 yaş aralığında; evli; Prof. Dr. unvanına sahip; büyük çoğunluğu devlet üniversitesinde görev yapmaktadır. Yine çoğunluğu hem yüksek lisans hem de doktora düzeyinde ders vermekte; 1-5 arası sayıda lisansüstü öğrenciye danışmanlık yapmakta; 0-5 sayıda lisansüstü öğrenci mezun etmiş bulunmaktadır. Yine çoğunluğunun haftalık ortalama ders yükü 11-20 saat aralığındadır. Çoğunluğu hem tezlerinde hem de ödevlerinde intihal programı kullanmaktadır.

Araştırmaya katılan öğretim üyelerinin öğrenci intihallerine ilişkin algı ve tutum puan ortalamalarına bakıldığında; “İntihali Önlemeye Yönelik Görülen Gereklilikler” ortalaması çok yüksek, “Yetersiz Denetimden Kaynaklanan Öğrenci Yönelimi” ortalaması çok yüksek, “İntihale Yönelik Norm Algısı” ortalaması çok yüksek, “Öğretim Üyesinin İş Yükü Kaynaklı İhmali” ortalaması orta, “İntihale Yönelme Nedenleri” ortalaması yüksek olarak bulunmuştur. Elde edilen bu sonuçlara bakıldığında; araştırmaya katılan öğretim üyelerinin öğrenci intihallerine ilişkin algı ve tutumlarında kişisel ve duygusalıktan daha uzak, objektif ve ortak bir eğitim gösterdiği söylenebilir. Bu duruma binaen, lisansüstü düzeyde muhasebe eğitimi veren öğretim üyelerinin öğrenci intihali konusunda duyarlı bir yapıya sahip oldukları ve intihal kavramı hakkında bilinçli oldukları söylenebilir. Üniversitelerde öğrencilerin etik dışı davranışlarını düzeltmeye yönelik uygulamalar gerçekleştirilmesi, danışman öğretim üyeleri tarafından intihal taramaları yapılarak öğrencilere bu konuda geri dönütlerin sağlanması, intihallerin önüne geçmek için üniversitelerde bilimsel yayın etiği ve intihal konusunda ilave dersler ve eğitimlerin verilmesi, üniversitelerde intihali önleyici ve cezalandırıcı denetim mekanizmalarının uygulamaya konulması ve intihal programlarının farklı dillerdeki tüm kaynakları tarayarak yapılan intihalleri daha kapsamlı bir şekilde tespit etmesine yönelik olarak öğretim üyelerinin çok yüksek düzeyde duyarlılık gösterdikleri tespit edilmiştir. Yine öğretim üyeleri, intihale yönelik yeterli kontrolün ve yaptırımın olmamasının öğrenciyi intihal yapması konusunda cesaretlendirdiği, öğrencinin tespit edilemeyeceğine ilişkin algısının ve kolaya yönelmesinin intihal yapmasına neden olduğu görüşüne çok yüksek düzeyde katılım göstermişlerdir. Yine öğretim üyeleri, intihal yapmanın akademik hırsızlık olduğu, intihal yapmanın emeğe saygı duymamak olduğu ve intihal yapmanın etik dışı bir davranış olduğu ilkelerine çok yüksek düzeyde katılım göstermişlerdir. Öğretim üyeleri, öğretim üyesinin haftalık ders saatinin fazlalığının, yine öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısının fazlalığının intihalin önlenmesinde bir engel oluşturduğu görüşüne, akademik yükselmelerde bir yılda belirli bir sayıdan fazla akademik çalışma yapılmasının intihal konusunda dikkatsizliğe neden olduğu görüşüne orta düzeyde katılım göstermişlerdir. Öğretim üyeleri, öğrencilerin intihale yönelme nedenleri olarak; internetin hızla yaygınlaşması, bilgiye ve bilgi

kaynaklarına erişimin artması, öğrencinin başarısız olma kaygısı, kısa sürede bitirilmesi gereken ödevler/çalışmaların olması durumuna yüksek düzeyde katılım göstermişlerdir.

Öğretim üyelerinin, “intihali önlemeye yönelik görülen gereklilikler” puanı medeni duruma göre anlamlı farklılık göstermiştir. Bu farkın nedeni, evli olan öğretim üyelerinin “intihali önlemeye yönelik görülen gereklilikler” puanının bekar olan öğretim üyelerinin “intihali önlemeye yönelik görülen gereklilikler” puanından yüksek olmasıdır. Yani evli olan öğretim üyelerinin bekar olan öğretim üyelerine göre “intihali önlemeye yönelik görülen gereklilikler” (Bu gereklilikler; üniversitelerde öğrencilerin etik dışı davranışlarını düzeltmeye yönelik uygulamaların gerçekleştirilmesi, danışman öğretim üyeleri tarafından intihal taramaları yapılarak öğrencilere bu konuda geri dönütlerin sağlanması, intihallerin önüne geçmek için üniversitelerde bilimsel yayın etiği ve intihal konusunda ilave dersler ve eğitimlerin verilmesi, üniversitelerde intihali önleyici ve cezalandırıcı denetim mekanizmalarının uygulamaya konulması, intihal programlarının farklı dillerdeki tüm kaynakları tarayarak yapılan intihalleri daha kapsamlı bir şekilde tespit etmesi) konusunda daha duyarlı oldukları söylenebilir.

“Öğretim üyelerinin iş yükü kaynaklı ihmali”, hangi düzeyde lisansüstü ders verildiğine göre anlamlı farklılık göstermiştir. Bu farkın nedeni, sadece yüksek lisans dersi veren “öğretim üyelerinin iş yükü kaynaklı ihmali” puanlarının, hem yüksek lisans hem de doktora (yüksek lisans+doktora) dersi veren “öğretim üyelerinin iş yükü kaynaklı ihmali” puanlarından düşük olmasıdır. Yani hem yüksek lisans hem de doktora düzeyinde ders veren öğretim üyelerinin, iş yükünden kaynaklı ihmaller (Bu ihmaller; öğretim üyesinin haftalık ders saatinin fazlalığı, öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısının fazlalığı, akademik yükselmelerde bir yılda belirli bir sayıdan fazla akademik çalışma yapılması) konusunda sadece yüksek lisans dersi veren öğretim üyelerine göre daha net ve belirgin bir farkındalığa sahip oldukları söylenebilir.

Araştırmaya katılan öğretim üyelerinin genel olarak öğrenci intihallerine ilişkin algı ve tutumları ile demografik özellikleri arasında anlamlı ilişkilerin bulunmamasının nedeninin, intihale yönelik ilkelerin evrensel etik ilkeler olmasından kaynaklandığı ve öğretim üyelerinin bu konuda ortak algı ve tutumlara sahip olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Sonuç olarak; muhasebe alanında lisansüstü düzeyde muhasebe eğitimi veren öğretim üyelerinin intihal konusunda oldukça bilinçli ve farkındalık sahibi oldukları görülmektedir. Elbette öğrenci intihalleri ile mücadele etmede, hem üniversitelere hem de öğretim üyelerine önemli görevler düşmektedir. Öğrencilere ön lisans, lisans veya lisansüstü eğitim süreçlerinden herhangi birinde mutlaka “Bilimsel Araştırma Yöntemleri ve Yayın Etiği” dersini almaları sağlanmalıdır. Hatta bu dersin ortaöğretim kurumlarının müfredatlarına zorunlu ders olarak konulması önerilmektedir. Caydırıcılığı artırmak için bu etik dışı davranışlara teşebbüs eden veya bu tarz davranışları tekrar eden öğrencilere daha ciddi yaptırımlar uygulanabilir. İntihal konusunda daha çözüm odaklı kararlar alınabilmesi için TÜBİTAK bünyesindeki “Araştırma ve Yayın Etiği” kurullarının yapısı güçlendirilebilir. Lisansüstü öğrencilerinin gelişmesi ve ilerlemesinde danışmanlık uygulamaları oldukça önemlidir. Ancak, danışman olarak atanan öğretim üyeleri aynı süreç içerisinde ders, akademik yayın, proje vb. çalışmalara yoğunlaştığı için zaman zaman lisansüstü öğrencilere gereken ilgi ve desteği verememektedir. Bu durumdan ötürü lisansüstü çalışmalar ya istenen nitelikte olmamakta ya da tamamlanamamaktadır. Bu da lisansüstü eğitimin kalitesinin düşmesine neden olmaktadır. Yine bu süreçte danışman öğretim üyelerine önemli sorumluluklar düşmektedir.

Bu araştırmada, Türkiye’nin farklı üniversitelerinde görev yapan ve lisansüstü düzeyde muhasebe eğitimi veren öğretim üyelerinin öğrenci intihaliine ilişkin algı ve tutumlarını ortaya koymak ve öğrenci intihaliine önlemeye yönelik olası çözüm önerileri sunmak amaçlanmıştır. Bununla birlikte, Türkiye’de 55 farklı üniversitede görev yapan ve lisansüstü düzeyde eğitim veren öğretim üyelerine yönelik ankete dayanan bu araştırmanın bulguları Türkiye’deki tüm üniversiteler için genelleştirilemez. Bu nedenle ileride yapılacak çalışmalarda, lisansüstü düzeyde muhasebe eğitimi veren daha fazla sayıda üniversitenin araştırma kapsamına dahil edilmesi önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Alkan, Gönül (2014). "Türkiye'de Muhasebe Alanında Yapılan Lisansüstü Tez Çalışmaları Üzerine Bir Araştırma (1984-2012)", Muhasebe ve Finansman Dergisi, (61), s.41-52.
- Altınay Tarakçıoğlu, Ayşenur (2016). Bölüm Adı: Lisansüstü Düzeyde Muhasebe Eğitimi (s.157-195). Kitap Adı: Türkiye'de Muhasebe Eğitimi (Editör: Doç. Dr. Ahmet Gökgöz), Ekin Yayınevi, Bursa.
- Cavlak, Hakan, Cebeci, Yasin, Güneş, Necati ve Tan, Ömer Faruk (2021). "Muhasebe Eğitimi İle İlgili Lisansüstü Tezlerin Analizi (1991-2019)". Muhasebe ve Finansman Dergisi, (89), s.75-100.
- Chávez, Dennis Arias, Zumarán, Julio E Postigo, Condori, Klinge Villalba ve Quispe, Teresa Ramos (2020). "Behaviors and Perception About Academic Plagiarism In Students Of Four Universities In The City Of Arequipa, Peru". Humanities & Social Sciences Reviews, 8(1), s.618-623.
- Çelenk, Hakan, Atmaca, Metin ve Horasan, Emre (2010). "Marmara Üniversitesi'nde Muhasebe Eğitimi Alan Öğrencilerin Muhasebe Alanına Bakış Açılarının Değerlendirilmesine Yönelik Bir Araştırma", Öneri, 9(33), s.159-171.
- Darmayanti, K. S. D., Santosa, M. H. ve Kusuma, I. P. I. (2018). "University Students' Perception toward Plagiarism". Language and Education Journal Undiksha, 1(1), s.13-20.
- Demirkan, Şefika (2001). "Muhasebe Eğitim Yöntemleri", XX. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu (Muhasebe Eğitiminde Yeni Ufuklar), 23-27 Mayıs 2001, Antalya.
- Deniz, Ünal (2020). "Eğitim Fakültesi Öğretim Üyelerinin Öğrenci İntihallerine İlişkin Görüşleri". Yükseköğretim Dergisi, 10(2), s.193-204.
- DeVoss, Dánielle ve Rosati, Annette C. (2002). "It Wasn't me, Was it?" Plagiarism and the Web". Computers and Composition, 19(2), s.191-203.
- Diaz, Juan C. Torres, Duart, Josep M., Carrión, Pablo V. Torres ve Gutierrez, Isidro Marín (2021). "Plagiarism and use of technology by high school students". Campus Virtuales, 10(2), s.175-184.
- Dinler, Zeynel (2016). Bilimsel Araştırma ve E-Kaynaklar. Ekin Kitabevi, Bursa.
- Dumitrina, Nechita Olivia, Casanovas, Montserrat ve Capdevila, Yolanda (2019). "Academic Writing and the Internet: Cyber-Plagiarism amongst University Students". Journal of New Approaches in Educational Research, 8(2), s.112-125.
- Elshafei, Hanaa A. ve Jahangir, Tamanna M. (2020). "Factors affecting plagiarism among students at Jazan University". Bulletin of the National Research Centre, 44(71), s.1-5.
- Erkuş, Adnan (2011). Davranış Bilimleri İçin Bilimsel Araştırma Süreci. Seçkin Yayıncılık, İstanbul.
- Ersoy, Ali ve Özden, Muhammet (2011). "Öğretmen Adaylarının Ödevlerinde İnternette İntihal Yapmalarında Öğretim Elemanının Rolüne İlişkin Görüşleri". İlköğretim Online, 10(2), s.608-619.
- Fatimah ve Wulandari, Istiqomah (2018). "Perception of Plagiarism among Students of Higher Education in Indonesia". Alphabet, 01(01), s.30-40.
- Fish, Reva ve Hura, Gerri (2013). "Students' perceptions of plagiarism". Journal of the Scholarship of Teaching and Learning, 13(5), s.33-45.
- Fishman, Teddi (2009). "We know it when we see it" is not good enough: toward a standard definition of plagiarism that transcends theft, fraud, and copyright". 4th Asia Pacific Conference on Educational Integrity (4APCEI), 28-30 September 2009, University of Wollongong NSW Australia, s.1-5.
- Freedman, Morris (1998). "Don't Blame the Internet for Plagiarism", Education Week, 18(14), s.36-40.
- George, Darren ve Mallery, Paul (2010). SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference, 17.0 update, Pearson, Boston.
- Gottardello, Debora, Pàmies, Maria Del Mar, Valverde, Mireia (2017). "Professors' perceptions of university students' plagiarism: A literature review". BiD: textos universitaris de biblioteconomia i documentació, (39), DOI: <https://dx.doi.org/10.1344/Bid2017.39.11>.
- Gökçen, Gürbüz (1998). "Uygulamacıların Muhasebe Eğitiminden Beklentileri", Muhasebe ve Finansman Dergisi, (9), s.43-50.
- Güriş, Selahattin ve Astar, Melek (2015). Bilimsel Araştırmalarda SPSS İle İstatistik. Der Yayınları, İstanbul.
- Howard, Rebecca Moore (1992). "A Plagiarism Pentimento". Journal of Teaching Writing, 11(2), s.233-245.
- Howard, Rebecca Moore (1995). "Plagiarisms, Authorships, and the Academic Death Penalty". College English, 57(7), s.788-806.
- Kalaycı, Şeref (Ed.) (2010). SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri. Asil Yayın Dağıtım, Ankara.
- Kayaoglu, M. Naci, Erbay, Şakire, Flitner, Cristina ve Saltaş, Doğan (2015). "Examining students' perceptions of plagiarism: A cross-cultural study at tertiary level". Journal of Further and Higher Education, s.1-24. DOI: 10.1080/0309877X.2015.1014320.
- Khoii, Roya ve Atefi, Mahsa (2019). "Perceptions of Plagiarism in Academic Settings: Are University Students and Professors in the same Boat?", Literacy Information and Computer Education Journal (LICEJ), 10(3), s.3232-3237.
- Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği, (20.04.2016 tarih ve 29690 sayılı). <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=21510&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>, Erişim Tarihi: 04.05.2022.

- Malik, Muhammad Abid, Mahroof, Ameema ve Ashraf, Muhammad Azeem (2021). "Online University Students' Perceptions on the Awareness of, Reasons for, and Solutions to Plagiarism in Higher Education: The Development of the AS&P Model to Combat Plagiarism". *Applied Sciences*, 11, 12055, s.1-14. <https://doi.org/10.3390/app112412055>.
- Muluk, Safrul, Habiburrahim ve Safrul, Muhammad Safwan (2021). "EFL Students' Perception On Plagiarism In Higher Education: Triggering Factors and Avoiding Strategies". *Jurnal Ilmiah Didaktika*, 22(1), s.20-36.
- Nabee, Sumayah Goolam, Mageto, Joash ve Pisa, Noleen (2020). "Investigating Predictors of Academic Plagiarism among University Students". *International Journal of Learning, Teaching and Educational Research*, 19(12), s.264-280.
- Nagi, Kuldeep ve John, Varughese K. (2021). "A Study Of Attitude Towards Plagiarism Among Thai University Students". *European Journal of Foreign Language Teaching*, 5(4), s.21-35.
- Park, Chris (2003). "In other (people's) words: Plagiarism by university students-literature and lessons". *Assessment and Evaluation in Higher Education*, 28(5), s.471-488.
- Perry, Bob (2010). "Exploring Academic Misconduct: Some Insights Into Student Behaviour". *Active Learning in Higher Education*, 11(2), s.97-108.
- Sastroasmoro, Sudigdo (2007). "Beberapa Catatan tentang Plagiarism". *Majalah Kedokteran Indonesia*, 57(8), 239-244.
- Sümbüloğlu, Kadir (1993). *Biyoistatistik*. Özdemir Yayıncılık, Ankara.
- Tabachnick, Barbara G. ve Fidell, Linda S. (2013). *Using Multivariate Statistics*. Pearson, Boston.
- TDK (2011). *Türkçe Sözlük*. TDK Yayınları, Ankara.
- Tekşen, Ömer, Tekin, Muzaffer ve Gençtürk, Mehmet (2010). Muhasebe Eğitiminin Değerlendirilmesi: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi'ne Bağlı Meslek Yüksekokulları Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (46), s.100-112.
- Topçu, Kevser ve Gürer, Havva Hidayet (2019). "Üniversite Öğrencilerinin İntihal Algısı". *Muhasebe Enstitüsü Dergisi*, 61, s.83-91.
- Tosunoğlu, Btışra ve Cengiz, Selim (2020). "Türkiye'de Muhasebe Eğitimi: Lisans Müfredatının İncelenmesi ve Gelişmeler Kapsamında Değerlendirilmesi". *Ekonomi İşletme Siyaset ve Uluslararası İlişkiler Dergisi (JEBPIR)*, 6(2), s.194-214.
- Tran, Minh Ngoc, Hogg, Linda ve Marshall, Stephen (2022). "Understanding postgraduate students' perceptions of plagiarism: a case study of Vietnamese and local students in New Zealand". *International Journal for Educational Integrity*, 18(3), s.1-21.
- Türegün, Nida ve Kaya, Can Tansel (2019). "Küreselleşmenin Türkiye'deki Yükseköğretim ve Muhasebe Eğitimi Üzerindeki Etkileri". *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 9(2), s.335-341.
- Türkiye Bilimler Akademisi (TÜBA) (2002). *Bilimsel Araştırmada Etik ve Sorunları*. Türkiye Bilimler Akademisi Yayınları, Ankara.
- Uzun, Erman, Karakuş, Türkan, Kurşun, Engin ve Karaaslan, Hasan (2007). "Öğrenci Gözüyle "Aşıma" (İntihal): Neden ve Çözüm Önerileri". *Akademik Bilişim'07 - IX. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri*, 31 Ocak-2 Şubat 2007 Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.
- Ünal, Yurdağül ve Özenç Uçak, Nazan (2017). "Farklı Eğitim ve Kültürlerdeki Üniversite Öğrencilerinin İntihale İlişkin Görüş ve Davranışları". *Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 34(1), s.177-194.
- Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi, <https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Kurumsal/mevzuat/bilimsel-arastirma-ve-etik-yonetmeligi.aspx>, Erişim Tarihi: 06.05.2022.